

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник голови Приймальної комісії
проректор з наукової роботи
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Ганна ТОЛСТАНОВА

ПРОГРАМА

**ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ДО АД'ЮНКТУРИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ **С4 ПСИХОЛОГІЯ**
НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ
(третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти)**

**ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ С СОЦІАЛЬНІ НАУКИ, ЖУРНАЛІСТИКА ТА
ІНФОРМАЦІЯ
ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА "ПСИХОЛОГІЯ"**

УХВАЛЕНО

Вченою радою Військового інституту
Протокол від 15.05.2025 № 11

Голова вченої ради Військового інституту
полковник Борис ПОПКОВ

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

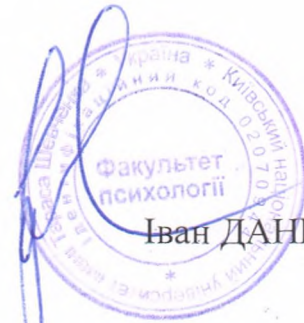
САФІН Олександр Джамільович, доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри військової психології та педагогіки Військового інституту

МАСЬ Наталія Миколаївна, кандидат психологічних наук, начальник
кафедри військової психології та педагогіки Військового інституту

(Обговорено на засіданні кафедри військової психології та педагогіки.
Протокол від 12.05.2025 № 21)

ПОГОДЖЕНО

Декан факультету психології,
доктор психологічних наук, професор

 Іван ДАНИЛЮК

Гарант освітньо-наукової програми

Доцент кафедри загальної психології факультету психології,
доктор психологічних наук, старший науковий співробітник

Оксана МЕЛЬНИК

ПЕРЕДМОВА

Програма підготовки до вступу в ад'юнктуру на **спеціальність С4 Психологія** покликана забезпечити засвоєння специфіки психолого-педагогічного знання з військової психології. Запропонована програма створена на основі досягнень із психологічної науки взагалі та військової психології, зокрема, враховує зростаючий попит на відповідних фахівців у Збройних Силах України.

Додатковий вступний іспит може бути призначений вступникам, які вступають до аспірантури (ад'юнктури) з іншої галузі знань (спеціальності), ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста).

Додатковий вступний іспит передуює вступним іспитам з іноземної мови та спеціальності.

Програма додаткового іспиту відображає загальне коло кваліфікаційних вимог до теоретичних знань претендентів для вступу до ад'юнктури.

На основі цієї програми складається перелік питань додаткового іспиту і формуються екзаменаційні білети.

Головна мета вступного іспиту (співбесіди) – це перевірка знань, виявлення навичок і вмінь застосувати здобуті знання в науковому дослідженні. Вступник на іспиті (співбесіді) повинен володіти знаннями щодо історії вітчизняної та зарубіжної психології діяльності в особливих умовах, основних понять, законів та теорії психології діяльності в особливих умовах, основних останніх наукових здобутків психології діяльності в особливих умовах, володіння основними методами дослідження основних проблем психології діяльності в особливих умовах, основних проявів індивідуальних психічних та колективних соціально-психологічних явищ у процесі введення бойових дій, несення бойового чергування та бойової підготовки, основних правил та вимог проведення психологічного дослідження, основних проблем психології діяльності в особливих умовах.

Вступники подають реферат на кафедру до подачі документів для вступу до ад'юнктури.

Іспити відбуваються відповідно до затверджених програм вступних іспитів за білетами або у формі співбесіди. Для підготовки відповіді вступник

використовує екзаменаційні листи, які після іспиту зберігаються в його особовій справі.

Стосовно кожного вступника заповнюється протокол іспиту, в який заносяться основні питання, що були в білеті, а також додаткові, які були задані в процесі іспиту з актуальних проблем обраної наукової спеціальності й теми реферату. У протоколі виставляються окремо оцінки відповідей на основні питання білета та загальна оцінка знань вступника.

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади "психології діяльності в особливих умовах"

Військова діяльність як різновид діяльності в особливих умовах. Основні види діяльності: гра, навчання та праця.

Особливості діяльності в екстремальних умовах. Вплив стрес-факторів бойової діяльності на психіку людини.

Психологічне супроводження військової діяльності.

Поняття "особистість" у військовій психології.

Основні фактори формування особистості військовослужбовця.

Психологічна структура особистості військовослужбовця. Особливості прояву психіки особистості у процесі діяльності в особливих умовах.

Пізнавальна сфера психіки військовослужбовця та її розвиток у військовій діяльності. Поняття та природа відчуття, сприйняття, уявлення, пам'яті, мови, уваги, мислення. Основні процеси пам'яті та їх сутність. Мислення, його форми й операції.

Емоційно-вольова сфера особистості військовослужбовця та її загартовування в умовах військової служби. Характеристика емоцій людини. Емоції і почуття. Керування емоціями. Особливості та форми прояву емоцій у різних видах військової діяльності, у бойовій обстановці. Психічні стани. Методика вивчення та врахування психічних станів підлеглих. Воля, її взаємозв'язок з іншими психічними процесами і властивостями людини.

Провідні психічні властивості особистості військовослужбовця та їх вплив на формування провідних рис захисника Батьківщини.

Темперамент. Типи вищої нервової діяльності й темперамент. Класифікація темпераментів та їх психологічна характеристика. Методика вивчення та врахування особливостей темпераментів у військовослужбовців у різних видах військової діяльності, в індивідуально-виховній роботі. Поняття

характеру в психології. Характер і темперамент. Здібності та діяльність. Структура здібностей.

Проблема малої групи в соціальній і військовій психології.

Соціально-психологічні характеристики військового колективу.

Колективний настрій, властивості, види колективних настроїв.

Особливості прояву соціально-психологічних характеристик групи в колективній діяльності в особливих умовах.

Спілкування як основна психологічна проблема управління та функціонування колективу. Характеристика взаємин у військовому колективі.

Конфлікти у військовому середовищі. Сутність і психологічна характеристика конфліктів. Причини виникнення конфліктів у військових підрозділах.

Розділ 2. Прикладні аспекти психології діяльності в особливих умовах

Професійна діяльність в особливих умовах. Проблема психологічної готовності до діяльності в особливих умовах.

Психічні стани людини в особливих умовах діяльності. Професійний стрес в особливих умовах діяльності.

Особистісні детермінанти нервово-психічної стійкості особистості, що виконує діяльність в особливих умовах.

Стильові особливості копінг-поведінки особистості в особливих умовах діяльності.

Забезпечення психологічної стійкості військовослужбовців до діяльності в особливих умовах.

Забезпечення психологічної готовності військовослужбовця до діяльності в особливих умовах.

Психологічний супровід та психологічна підтримка військовослужбовця, що виконує діяльність в особливих умовах.

Складові бойової майстерності військовослужбовців і військових колективів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Беспалько А.О., Сафін О.Д. Відновлення особистісних копінг-ресурсів комбатантів на етапі психологічної декомпресії. Актуальні дослідження в сучасній вітчизняній екстремальній та кризовій психології: монографія. Том II./ за заг. ред. В.П. Садкового, О.В. Тімченка. НУЦЗУ. Х: ФОП Панов А.М., 2022. С. 193-224. ISBN 978-617-8113-23-0

2. Юркова О.І. Розвиток психологічної готовності військовослужбовців танкових підрозділів до виконання бойових завдань. Дисертація на здобуття

наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 “Психологія” (галузь знань 05 “Соціальні та поведінкові науки”). Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, Київ, 2023.

3. Психологія бою: діяльність командира підрозділу щодо підтримання морально-психологічного стану особового складу в ході бойових дій: навчально-методичний посібник / А.М. Романишин, О.В. Бойко, Д.В. Богородицький “та ін.”. – Львів: НАСВ, 2015. – 322 с.

4. Досвід психологічного забезпечення в російсько-українській війні: довідково-інформаційні матеріали. Випуск 2 / упоряд. І. І. Підпригора. Київ : НУОУ імені Івана Черняховського, 2023. 187 с.

5. Блінов О.А. Психологія бойового стресу: дис. д-ра психол. наук. Інститут психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2020. 485 с.

6. Іллющенко С.Ю. Рефлексивна компетентність як чинник професійного розвитку офіцера Збройних Сил України. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053 «Психологія» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»). Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, Київ, 2023.

7. Кириченко А.В. Психологічна готовність військовослужбовців Десантно-штурмових військ Збройних Сил України до діяльності у бойових умовах. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 “Психологія” (галузь знань 05 “Соціальні та поведінкові науки”). Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, Київ, 2023.

8. Павлушенко С.М. Фрустраційна толерантність військовослужбовців Сил спеціальних операцій до виконання завдань в умовах бойових дій. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»). – Національний університет оборони України, Київ, 2023.

9. Сафін О.Д., Сорока О.М. Психологічні передумови дослідження професійного стресу в особливих умовах діяльності. *Вісник КНУ. Військово-спеціальні науки*. 2021. №1(45). С. 39-43. URL : <https://miljournals.knu.ua/index.php/visnuk/article/view/745>

10. Сорока О.М. Психологія стресостійкості фахівців морського і внутрішнього водного транспорту : монографія. Київ: вид-во PRINTECO. 2024. 530 с.

11. Черевичний С.В. Психологічні особливості прийняття рішення командиром в умовах невизначеності. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»). Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, Київ, 2022.

12. Шерешкова І.І. Особливості психологічного самозахисту військовослужбовців Збройних Сил України від негативного впливу медіаперцептивної комунікації. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія» (галузь знань 05

«Соціальні та поведінкові науки»). Національний університет оборони України, Київ, 2024.

13. Забезпечення психологічної стійкості військовослужбовців в умовах бойових дій : метод. посіб. / О. М. Кокун, В. В. Ключков, В. М. Мороз, І. О. Пішко, Н. С. Лозінська. – Київ-Одеса : Фенікс, 2022. – 128 с.

14. Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України від 02.05.2024 року №174 “Про затвердження Порядку надання психологічної допомоги військовослужбовцям Збройних Сил України”.

15. Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України від 18.09.2024 року №431 “Про затвердження Інструкції з організації психологічної декомпресії військовослужбовців Збройних Силах України”.

16. Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України від 22.08.2024 року №378 “Про затвердження Порядку з організації та проведення заходів психологічного відновлення військовослужбовців Збройних Сил України”.

17. Невидимі наслідки війни. Як розпізнати? Як спілкуватися? Як допомогти подолати? Довідник для широкого кола фахівців. К. : 2023. 164с.

18. Організація психологічної підготовки у Збройних Силах України: навчально-методичний посібник. / за загальною редакцією генерал-майора Ключкова В. – К.: НДЦ ЗСУ, 2023. 382 с.

19. Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранів та членів сім'ї.: методичний посібник / О. М. Кокун, В. В. Мороз, І. О. Пішко, Н. С. Лозінська. ГУМПЗ ЗС України, НДЦ, Київ -2023. – 174 с.

20. Практикум з індивідуального психологічного консультування військовослужбовців, ветеранів та членів сім'ї.: навчально методичний посібник / Київ -2023, ГУМПЗ ЗС України, НДЦ, 2023. – 89 с.

21. Психологічний супровід незламних: методичні рекомендації по роботі з військовослужбовцями, які зазнали ампутації внаслідок бойових дій / Т. В. Карамушка, Л. Ю. Полівко, О. Ю. Вісіч [та ін.]. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2023. 60 с

22. Психологія індивідуальної роботи з військовослужбовцями: навчально-метод. посіб. / А.Б. Неурова, А.М. Романишин, В. – Київ : Центр учбової літератури, 2023. – 336 с.

23. Розлади психічної сфери внаслідок бойових дій: навч.посіб./ В.Д. Мішиєв, Б.В. Михайлов, Є.Г. Гриневич, В.Ю. Омелянович.-К.: ВСВ «Медицина», 2023.-127 с.

24. Теорія і практика управління страхом в умовах бойових дій : метод. посібник / О. М. Кокун, В. М. Мороз, І. О. Пішко, Н. С. Лозінська. – Київ-Одеса : Фенікс, 2022. – 88 с.

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЗНАНЬ на додатковому вступному іспиті до ад'юнктури

Оцінювання знань відбувається за двобальною шкалою: "зараховано" або "не зараховано".

У тому випадку, коли за додаткове вступне випробування вступник отримав оцінку "не зараховано", він не допускається до наступного вступного іспиту і позбавляється права брати участь у конкурсі.